

ንሕና፣ ሕመቆና፣ እምነ-ኩርናዕ፣ ብተስፋ ዝሃጠራ ኣእዛንና፣ ውፅኢቱ፤

Tigrai Online April 29, 2016

ናትና ነገር ሎሚ ሎሚ ንሰማዒኡ ዝገርም እዩ፤ ብስሩ ግን ክሳብ መዓዝ እዩ ከም ላሕሚ ተመሊስካ ዘይትሪኦ ዒባ እናንጠብጠብካ ክኸየድ? ክሳብ መዓዝ እዩኽ ትማሊ ናይ ዓወት ምልክት ከምዘይነበርካ ሎሚ ናይ ውድቀት ምልክት ኮይንካ ክቕፀል?

ካብቶም ንዓመታት ብዙሕ ተዘሪቡሎም፣ እመነ-ኩርናዕ(ኩርናዓት) ተቐሚጡሎም፣ እዝንና ኣህጢሮም ብዘረባ ዝተረፉ ፕሮጀክታት ንገሊኦም ክጠቅሱ፤

- ብ2000 ወርሒ ጳጉሜን 2 ፣ **ኣብ ሕንጣሎ፣ ማይ ደርሁ ኣቶ ሰዩም መስፍንን** ካልኣት ሰበ-ሰልጣን ህ.ወ.ሓ.ትን ኣብ ዝተረኸቡሉ፣ ንዝኸሪ ቐዳማይ ወያነ ሓወልቲ ንምስራሕ እምነ-ኩርናዕ ተቐሚጡ ነይሩ። እንተኾነ ግን ፅዋ ኸይኑ ተሪፉ፣ ሎሚ ሓደ ሰብ ብዛዕባ እዚ ክሃረብ ኣይትሰምዕን፣ ተረሲዑ ተሪፉ። እግዚእ!
- ብ1988 ዓ.ም መበል 100 ዓመት ዓወት ዓድዋ እንትዝከር ኣያታትና ንዝኸፈልዎ መስዋእቲ መዘከርታ ተባሂሉ **ዶ/ር ነጋሶ ጊዳዳ፣ ኣቶ ገብሩ ኣሰራት፣ ኣቶ መለስ ዜናዊ** ኣብ ዝተረኸቡሉ ጊዳዳ ሓወልቲ ክስራሕ ተባሂሉ ብቲ ሽዑ ፕሬዚዳንት ኢ.ፌ.ድ.ሪ ዶ/ር ነጋሶ እምነ-ኩርናዕ ተሰሪቱ፤ ብወረ ተሪፉ። **2000** ዓ.ም (ሚላንዩም) ድማ **ኣቡነ ጳውሎስ፣ ኣቶ ፀጋይ በርሀ** ኣብ ዝተረኸቡሉ፣ 1988 ዓ.ም እምነ-ኩርናዕ ተሰሪቱ ክሳብ ሓዚ ዘይምስርሑ ኣዝዩ “ዘናስሕ፣ ዘሕፍር” ምዃኑ ተገሊፁ፣ ዳግም እምነ-ኩርናዕ ተሰሪቱ፤ ሓዚ እውን ኩሉ ብዘረባ፣ ብእምነ-ኩርናዕ ተሪፉ፤ ለመቐነ ድማ ንመዘከርትኡ ፓን-ኣፍሪካኒዝም ዩኒቨርሲቲ ክኸፈት፣ ሙዝዩም እውን ክስርሑሉ እምነ-ኩርናዕ ተቐሚጡሉ ኣሎ። ከም ኩሉ-ግዝ እምነ-ኩርናዕ ኮይኑ ክቕሪ ድዩ ወይስ ብሓቂ ክስራሕ፣ ዕድመ ሂቡና ክንሪኦ ኢና።

- ብ2000 ዓ.ም ናይ **ዓድዋ አግሮ ቱሪዝም ፕሮጀክት** ተባሂሉ ሓደ ፕሮጀክት ይጣየሽ ፣ በዶ/ር ሙሉጌታ ፍስሀ ዝበሃሉ ድማ መተሓባበሪኡ ነይሮም። እቲ አማኢት ሚልዮን ቕርሽታት ክስልጠሉ እዩ ዝተብሃለ ፕሮጀክት ኣብ **ጎበታት ዓድዋ** ናይ ሆሊውድ ልምዲ ከምዝጥቀም፣ ናይዛ ሃገር ናይ ቱሪዝም ማእኸል ስሕበት ከምዝኸውን ብዙሕ ተባሂሉሉ። ወዮ "HOLYWOOD STYLE" ዝተብሃለ ፕሮጀክት ኢኮ-ቱሪዝም ሎሚ ከም ናይ ሆሊውድ ፊልሚ ሕሾት ኮይኑ ግዲ ተሪፉ! ሓዚ ዶ/ር ሙሉጌታ እቲ ኣብ ትግራይ ዘይተሳኸፀሎም ኣብ መቐደላ ይሰርሑዎ ኣለዉ። ፅቡቕ ዝበሩ! እቲ ን8 ዓመታት ብወግዒ ዝተረፈ ጉዳይ ለመቐኘነ እውን ከም ብሓዱሽ ብዙሕ ክዝረበሉ ሰሚዖና ኣለና፤ ከምቲ ልሙድ ናይ ሓደ ሰሙን ወግዒ ኮይኑ ብእምነ-ኩርናዕ ክተርፍ ድዩ ወይስ ክስራሕ...ዕድመ ይሃበና፤
- ሓወልቲ አቦና **ሃፀይ የውሃንስ** ንጉሰ አክሱም ንጉሰ ዘነገሱት ዘኢትዮጵያ እውን ኣብ መቐለ ኣደባባይ **ሮማናት** ሰረት ተሰሪቱሉ ነይሩ- 2000 ዓ.ም። ብፅቑ ተሪፉ ጥራሕ ዘይኮነስ ንሓዋሩ እውን ከምዘይስራሕ ገይሮምዎታ፣እቲ እምነ-ኩርናዕ ዝዓረፈሉ ቦታ እውን ንኸልእ ግልጋሎት ክውዕልገይሮምዎታ ኣለዉ። ንሕና አቦታትና ምኽባር ዘይንኸእል ሰራሕቲ ዘይንቡር!
- ወ/ሮ **አዜብ መስፍን ብ 2002** ምስ በዓልቲ ቤት ዑማር ኣልበሽር (ቀዳማዊት እመቤት ሱዳን) ወ/ሮ Fatima Khalid ኮይነን ኣብ **ወልቃይት** ብዓይነቱ ፍሉይ ዝኾነ **ናይ ኣዴታትን ህፃናትን ሆስፒታል (Maternity Hospital)** ንምጥያሽ እምነ-ኩርናዕ (ሰረት) ኣንቢረን ነይረን። ከምቲ ኩሉ እምነ-ኩርናዕ ናይ ሰሙናት ዘና፣ ፅቑ፣ እምነ-ኩርናዕ ኮይኑ ተሪፉ!
- ወዮ **ሓወልቲ ሰማኢታትስ ካልኣይ ምዕራፍ** ህንፀቱ ዶ ተረሲዑ ተረፈ? ኣብ መቐለ “ከይተኸምበትካ ትረፍ ከምሓወልቲ ሰማኢታት” ዝብል መርገም ከም ዘሎ ትፈልጡ ዶ? ቢቃ ተጋሩ ብሕመቕና፣ ብልምሰትና እነባጩ ዓዲ ፅቑ ኮይንና ተሪፍና ማለት ድዩ?
- **ብ2006** ዓ.ም ወርሒ ነሓስ ድማ **ዲያስፖራ ተጋሩ** ብልዕሊ 200 ሚልዮን (ከም ኩነታቱ ክሳብ 1 ቢልዮን ብር ክበፅሕ ይኸእል ይበሃል ነይሩ) ናይ **ICT** ቴክኖሎጂ ማእኸል፣ ላይብሪሪ ንምስራሕ እምነ-ኩርናዕ ኣቐሚጦም ነይሮም፤ እነሆ ድማ ብዘረባ ተሪፉ፣ ክልል መንግስቲ ትግራይ ከምዘወንቀፎ ይሰማዕ። ኣብታ ጎረቤትና ኣብ ወልድያ እኳስ ድሮ ብ480 ሚልዮን ብር ዓብዩ ማእኸል ICT ክፈቶም ኣለዉ። ኩሉ ሓደ ኣይኹን።
- ንቓላሚኖ ዝመስሉ ቡብወረድኡ ክስርሑ ዝተብሃሉ ፅሬቶም ዝሓለዉ ማእኸል ልህቐት **15 ቃላሚኖታት** ኩሎም ፅቑ ኹይኖም ተሪፎም! ድርኡስ መዓዝ ጠፊኡና- በዓል ኦሮሚያ 650 ሚልዮን መዲባም 20 ቃላሚኖታት ይሃንፁታ ኣለዉ፤ ንሕና ድማ ንታ ሓንቲ ዘላ ቐላሚኖ እኳ ማእኸል ሕመቕ ገይሮምዎስ! ድማ ዓድሃገር ሓደሽቲ “ኢንስትዩታት ቴክኖሎጂ” ኣብ ባህርዳር፣ ኣዳማ፣ ኣዲስ አበባ ወ.ዘ.ተ እናጣየሹ ንታ ሓንቲ ዝነበረትና ኢንስትዩት ቴክኖሎጂ **(MIT)** እውን ህልውናኣ ኣጥፊእናያ!
- ድሕሪ ናይ ዲሲራን ገለን ዓመታት ናይ ተስፋ ቃላት **ፕሮጀክት ጎልጎል ራያ** ቅሂማ ተሪፉ፣ ርሑቕ ኣሚታ ስድሪ ዝጀመረት ሳርት ቅድሚ 15 ዓመት ምስረፈሰት ብኡ ተሪፉ፤ ንኒ ሳርት ኣፍሪስና መስሓቂ ሸራፋት ዝኾናሎም፣ ዋላ ሓደ ሳይንሳዊ መፅናዕቲ ዘይተገበረሎም “ሆረዮ፣ ማይባንኪ” ክንብል ዓድሃገር ዓበይቲ ግድባት መስኖ ይሃንፁ። ጣና በለስ፣ ከሰም ግዛዕምንዛዕ ኢሊ ናብ ምቕፃር ክኣቱ ኣይደልን። እንተ ትግራይም ብሰንኪ ሆረዮ ጥራሕ 6 ቢልዮን ብር ከምዝኸሰረት ዝመርመሩ በፂሓምዎታ ኣለዉ። ብብኸባቢኡ ድርቂ ዝፃወሩ ደሓን ማይ ናይ ምትሓዝ ዓቕሚ ዘለዎም ግድባት እንተንሰርሕዶ ከምዚ ናይ ለምዘበን ክረምቲ ሰማይ ደጊፍና ምሓደርና? ሳርት ክሳብ 2000 ዓ.ም 500 ግድባት ክትሃንፁ ተሊማ ነይራ፤ ናይ **SAERT** ምፍራስ ናይ ትግራይ ናይ ሕርሻ ልምዓት ተስፋ ኹሊፉዎ እዩ።
- ድማ **ፋብሪካ መምከሺ ሓፂን ሸረ** እናበልና 10 ዓመት ክኾነና ኢሉ፣ ሓዚ እውን ኣብ ወግዒ ኣለና።

- ኣብ **ማይ-መኸደን** ብ 7.1 ቢልዮን ብር ክትከል ዝተብሃለ ፋብሪካ PVC እምነ-ኩርናዕ ካብ ዝትከለሉ 8 ኣመት ዳርጋ ኹይኑ፣ ብናይ ተስፋ ወረ እዝንና ሃጢሩ። ለመቐነ ከም ብሓዱሽ ምስ ሓደ ቻይናዊ ትካል ብ5 ቢልዮን ብር ንቲ ፋብሪካ ንምስራሕ ውዕሊ ተኣሲሩ ክበሃል ሰሚዕና፣ እንተኾነ ግን ካብ ዘረባ ሓሊፉ ናብ ተግባር ክትርጎም እዩ ኢልና ኣዕሪና ከነተሰፍው ዝገብረና ኣይኮነን፤
- ኣብ **ውቕር** ክስራሕ ዝተብሃለ ናይ **ብርጭቆ ፋብሪካ** ብወረ ተሪፉ ንርኢ ኣለና፤ ኣብ ብዙሓት ከባቢታት ክስርሑ ዝተብሃሉ ናይ **ኣግሮ ፕሮሰሲንግ ፋብሪካታት** እውን ገሊኦም ተግዲፎም፣ ገሊኦም ካብ ጥቁው ፋብሪካነት ናብ ናይ ጎጆ ኢንዱስትሪነት (cottage industry) ትልሚ እዮም ወሪዶም፤ ኣብ ከባቢ **ጅማ** ብት.እ.ም.ት ክስራሕ ተግዲሱ ዝነበረ ፋብሪካ **ጂፕሰም** እውን ቅሂሙ ተሪፉ ይመስል፤
- ንተወሰኹቲ ብዙሓት ኣሸሓት ናይ ስራሕ ዕድል ክፈጥር እዩ ዝተብሃለ መስፋሕፍሒ ፋብሪካ **ኣልመዳ** ኣሸንኳይዶ ክስራሕስ እቲ ዝነበረ ትሕዝቶ ኣልመዳ እውን ባም ይብል ኣሎ- ከም ዝበዝሑ ትካላት ት.እ.ም.ት፣ ምናልባሽ እውን ብዝገደደ መልክዑ ኣልመዳ በዓቲ ጎሓላሉ እዩ- ቡብዓመቱ ኣማኢት ሚልዮናት ዝኸሰር መሕብኢ ሰሪቕቲ ኮይኑ ኣሎ፤
- ጊቤ ቁፅሪ ኣርባዕተን ሓሙሽተን እናተተለመስ 600MW ሓይሊ ከፈልፍል እዩ ዝተብሃለ **ተከዘ-!** ንልዕሊ 10 ዓመት ተዘሪቡሉ ሐዚ ወረ ኮይኑ ተሪፉ። እወ፤ ተከዘ-ጅፅፀፀ ኮይኑ ተሪፉ! ሐዚ ድማ ንይበተኹ ካብ ሃገራዊ ትልሚ ስራሕቲ **105 ግድባት** መስኖን ኢነርጂን እውን ተገሊፍና ኣለና፤
- **መስኖ ልምዓት ኮሪደር ዞባ ምዕራብ** ንከባቢ 10 ዓመት ተዘሪቡሉ ሐዚ እውን ምንም የለን። ወልቃይት ሸኮር እውን ናይ ህሉው ምወት እዩ! ዳርጋ ብሓይሊ ገንዘብ ሱር ኮንስትራክሽን ንዘይመማት ጠምበሸሸ ይብል ኣሎ እምበር እቲ ፕሮጀክት ብፍላይ ብፌደራል መንግስቲ ክመውት፣ክቕህም ዝተፈረደሉ እዩ ዝመስል።
- **ሚኒ-ስታድዮም መቐለ-** ንኸባቢ 18 ዓመት ብዙሕ ኣውጊዕናሉ፣ ሐዚ እውን ኣብ ፅዋ ረጊፅና ኣለና፤ ዓድ-ሃገር ኣብ ክልተ ዓመት ብዘይ ወረ፣ ብዘይ ሓሸው ደርጓዕ ካብ ናትና ብሰለስተ ኣርባዕተ ዕዕፊ ዝበለፀ ስታድዮም ሰሪሖም ወዲኦም- ባህርዳር፣ ኣዋሳ፣ ጋምቤላ፣ ወልዲያ፣ ኣዳማ፣ ኣላማያ ወ.ዘ.ተ
- ህፃናት ዓይደር ዝተጨፍጨፉሉን፣ ድሕሪ ሓደ ዓመት ድማ ንዚ ንምዝካር ኣብ **ሜጋ ኣምፊ** ቲያትር ኣብ ዝነበረ ምርኢት ብዝተፈጠረ ናይ መድረኽ ምድህማስን ምፅቕቕጥን ህይወቶም ንዝሰኣኑ 24 ህፃናት መዘከርታ ተባሂሉ ጉንበት **28 መዓልቲ ህፃናት ኢትዮጵያ** ተባሂሉ ክበዓል ኣብ ፓርላማ ፀዲቐ፤ ተረሲዑ! ይገርም!
- እዞም ሰባት ቅድሚ ሓደ ዓመት ዘንበርዎ እምነ-ኩርናዕ እውን ዝረስዑ ይመስሉ- ዓሚ ኣብ **ዐዲ ዝእቲ** ሃገረሰላም ናይ **ብሄር-ብሄረሰባት ሙዝየም** ንምስራሕ እምነ-ኩርናዕ ሰሪቶም፤ ኣህዴድ ድማ ኣብ ዝተመሰረተሉ **ደራ** ት/ቤት ንምስራሕ እምነ ሰሪቱ ነይሩ፤ ኣብ ደደቢት ድማ ንመዘከርታ እቲ ቻልሲ ቀዋሚ ነገር ከምዝስራሕ ተዘሪቡ ነይሩ። እቶም ከም ላሕሚ ዘንጥቡዎ ዒባ ተመሊሶም ቆላሕ ዘይብሉ ሰባት እዚ ኩሉ ረሲዖም ይመስሉ፤ እግዚኣ!
- በብኸባቢኡ ናይ ቤት-ትምህርቲ፣ ጣብያ ጥዕና፣ ስራሕቲ መንገዲ ወ.ዘ.ተ እምነ-ኩርናዕ ይቕመጡም፣ እቲ ዜና ብፊድዮን ቴሌቪዥንን ምስተሰርሐሉ፣ ግቡእ ናይ ፕሮፖጋንዳ ግልጋሎት ምስሃብ ቆላሕ ዝብሎ የለን- ንሕናን ምንባር እምነ-ኩርናዕን፣ እም ድማ ከምታ ዘንጠቡቶ ዒባ ተመሊሶ ቆላሕ ኢላ ዘይትሪሕ ላሕሚ ዒባ እናንጠብጠብካ፣ እምነ-ኩርናዕ እናደብረኻ ምኻድ!

ብስራኽ ክሳብ መዓዝ እዩ ናብ ተግባር ዘይሸረፍ ናይ ተስፋ ቻል እናሃብካ፣ እምነ-ኩርናዕ እናቐመጥካ ክንበር? ክሳብ መዓዝ!

ናይቲ ኩሉ ሕመቆና፣ ብተግባር ዘይሸረፍ ዘረባን እምነ-ኩርናዕን ምንባር **ውፅኢት** ድማ ንዚ ይመስል፤

ንሕና ተጋሩ፤

- ብበዝሒ **ስደተኛታት**- ካብ ሃገርና ቀዳሞት ኢና- 6 % ኮይንና 40 % ስደተኛታት ኢትዮጵያ እነፍሪ ጀጋኑ ኢና፤
- እቲ ዝገርምሲ እቲ ኩሉ መንእሰይና ናብዚይን ናብቲይን ባቲንና ሐዚ እውን **ብስራሕ ስእነት** ከተማታና ካብ ሃገር ቀዳሞት ኢና- **ቀዳሞት!** ናይ ሃገርና ማእኸላይ ናይ ከተማታት ስእነት ስራሕ 17.5 %፣ ናይ ትግራይ ድማ **19.4 %!** ንሕና ጀጋኑ!
- ካብ መላእ ሃገር ብበዝሒ ጎደና ሓደርን ለመንትን ተጋሩ ቀዳሞት ኢና፤ እዚ ድማ ብእኒ Elshadai Relief and Development Associationን ካልኣት መንግስታውን ዘይመንግስታውን ትካላት ተፀኒዑ ዕላዊ ዝተገበረ ሓቂ እዩ፡፡
- ብ**Investment-Per-capita** ካብ ሃገር ሙሉእ **ጭራ** ኢና- ጭራ!
- ብበዝሒ ምቁራፅ ህፃናት ተምሃሮ **Dropout rate** ካብ መላእ ሃገር ቀዳሞት ኢና- **ቀዳሞት!**
- ብበዝሒ **ሕፅረት ምግብ ህጻናት (childhood malnutrition)** ካብ ዓፋር ቀደልና ካልኣይ ኢና- ቅድሚ ሓደ ዓመት ዕላዊ ብዝተገበረ መፅናዕቲ **44 %** ህፃናት ትግራይ ብሕፅረት ምግብ ምድኽዳኽ ኢጋጢሙዎም ኣሎ፤ እዚ እቲ ናይ ለምዘበን ድርቁን ሕሰምን እንትድመሮ እቲ ፀገም ኣበይ በዓሉ ክኸውን ከምዝኸእል ምግማት እዩ
- ብኣንጻራዊ በዝሒ ደላይ **ህፁፅ ሓገዝ ቀለብ**- ካብቶም ኣብ ቅድሚት ካብ ዝፀውዑ ኢና፤
- ብForeign directed investment (FDI) ድማ ንዓፋር ጥራሕ በሊፅና ካብ **መወዳእታ** ካልኣይ ኢና፤
- ኣብ ዝሓለፈ 5 ዓመት ብዝተመዝገበ ምዕባለ ክፍሊ ኢኮኖሚ **ኢንዱስትሪ** እውን ንክልል ዓፋር በሊፅና ካብ መወዳእታ ካልኣይ ኣለና፤
- ቆድሚ 15፣ 20 ዓመት ተምሃሮ ትግራይ ብሉፃት ተምሃሮ ነይሮም፣ በዓል ንግስተ-ሳባ፣ ሃፀይ የውሃንስ፣ ኣግኣዚ ወ.ዘ.ተ 10ይ፣ ብውፅኢት ብሄራዊ ፈተናታት 10ይ፣ 12 ክፍሊ ኣብ ቅድሚት ዝስርዑን ብብረኪ ሃገር ፅቡቕ ስም ዝነበሮምን ነይሮም፤ ትግራይ ብሓፈሻ ኣብ ቅድሚት ነይራ፤ ዳርጋ 8 ዓመትና ዓመት ዓመት ተጋሩ 10ይ ክፍሊ **ብምውዳቕ ቀዳሞት** ኢና፤

የለብምና እምበር ኣካይዳናስ ዘሰክፍ እዩ!

ዘፅኣት- ካብ መቐለ